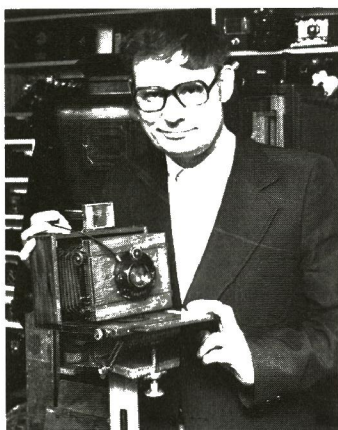

Danmarks fotomuseum

Vi er vandret over heden til Midtjyllands hovedstad Herning, hvor fotohandler S. Løvstad har strikket sig en af landets aller største private samlinger af foto- og kinoudstyr. Løvstad her netop i fjor fejret 25 års jubilæum og er for nylig fyldt 50 år.

Hvornår og hvordan begyndte du at samle på gammelt foto-udstyr?

- Jeg er nok lidt arveligt belastet idet »Vrads Sande« og lokalmuseet der, blev startet af min far - og det med at starte samlinger blev for mit vedkommende påbegyndt i 1960 og omfattede da eet enkelt gammelt kamera, men har siden vokset sig til en størrelse på 700 - 800 stk., plus masser af tilbehør og billeder.

Derudover kommer en hel del kinoudstyr - fortrinsvis 16 mm, men dog også adskillige stykker 35 mm udstyr. For få dage siden fik jeg f.eks. en 35 mm gengiver fra 1923 og en dansk fra 1912. Ellers omfatter kinoafdelingen bl.a. 9,5 mm Pathé fra 1923, Kodaks ældste produkter i 16 mm - ialt ca. 30 maskiner. I amatørformatet 8 mm er der en noget større repræsentation, begyndende med dobbelt 8 fra introduktionsåret 1932.

Har du system i samlingen?

- Nej i og for sig ikke. Jeg synes, det er spændende at samle på disse gamle ting, så jeg har spredt mig totalt, og det har naturligvis medført, at jeg

forholdsvis hurtigt kom i pladsnød. Heldigvis har Herning Kommunes kulturelle udvalg hjulpet mig. Det har stillet ti magasiner i en kommunal ejendom til rådighed, men nu er selv disse rammer på bristepunktet.

Hvor får du tingene fra?

Jeg har fået foræret langt den overvejende del. De forskellige ting er kommet til samlingen i henad samme takt, som de er blevet umoderne og for kameraernes vedkommende, efterhånden som man ikke kunne få film til dem. Det har derfor været ting, som ikke har haft nogen særlig pengeværdi.

- Som tidligere nævnt samler jeg på alt, men det var oprindeligt amatørudstyr. Efterhånden blev det vanskeligt at skelne imellem amatørudstyr og professionelt udstyr, så samlingen gled automatisk over til at omfatte hele spektret.

Milepæle

- Det jeg dog tilstræber, er en udviklingslinie i fotografisk udstyr, således at jeg har milepæle i de fotoprodukter, der har set dagens lys. Jeg vil gerne have gode eksempler på, hvad skiftende tiders tekniske muligheder har frembragt.

- Det er jo ganske interessant at lægge mærke til, at når man sammenligner de historiske kameratyper med de nyere, så er der faktisk intet »nyt under solen«. Det eneste væsentlige er elektronikkens indførelse. F.eks. viste Exakta jo allerede i 1936, hvordan et eetøjlet spejlreflekskamera skulle se ud, og det er først på det allerseneneste (Photokina 1976), at en radikal linie er ved at tone frem i horisonten, nemlig Rollei's SL 2000. Ikke engang Polaroid kamerakonstruktionen SX 70 er ny. Den ide fandtes der patenttegning på i 1908.

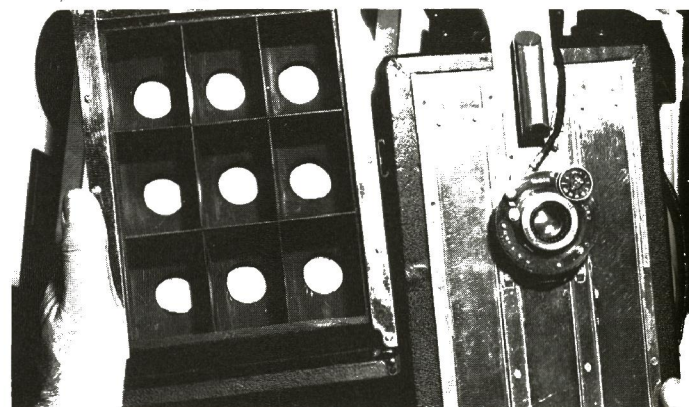
Rejser til København

- Men tilbage til, hvor tingene kom fra. For nogle år siden havde jeg en tillidspost, som medførte mangfoldige rejser til København, og dengang fik jeg mindst een god ting med hjem hvergang, og for de billige kameraers vedkommende sætter jeg straks et nyt eksemplar

Box kameraets epoke er forlængst slut. Den firkantede kasse er dog fremstillet helt op til omkring 1960. Gennem mere end 60 år havde det været den foretrukne kamera-type for begynderen. Sammen med de billigste klapkameraer var Box-kameraerne banebrydende for virkelig udbredelse og billiggørelse af fotografien. Nu afløst af Instamatic og Pocket.

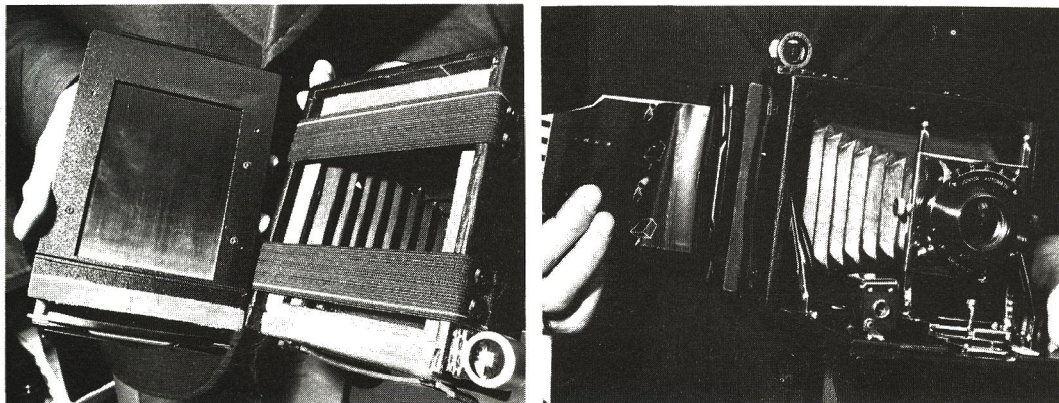
Special-kamera for 9 seperatoptagelser på en 13x18 plade. En mindre serie af disse er fremstillet af fotograf Erhardt Jensen, Nyborg, umiddelbart efter anden verdenskrig for at afhjælpe mangelen på rullefilm. Det var lettere at få plader.

Man kunne lave farveoptagelser allerede i 1907. Dette billede fra Løvstads samling er lavet på Lumiers kornrasterfarveplader før 1923. Pladerne krævede lang eksponeringstid: 1 sekund blænde 8 i stærk solskin.

Dette meget smukke, næsten ubrugte 9x12 plade-kamera fra 1912 lod sig uden andre ændringer end 2 stk. elastikker, forsyne med et Polaroid-bagstykke 405. Som søger fungerer en Leitz spejlsøger for 50 mm.

til side, hvis det er en type, der ligesom på en eller anden måde skriver historie, f.eks. 110 og 126 kassettekameraerne.

Fungerer alle dine kameraer?

Nej, det gør de ikke, og det gør heller ikke så meget efter min mening. Hovedsagen er, at de af udsende er intakte. De evt. reparationer, der er nødvendige klarer jeg selv - hvis jeg kan, ellers indskrænker det sig til det rent kosmetiske.

Har du et par fiduser i så henseende til læserne?

Ja, hvis det drejer sig om gamle boxkameraer, der er blevet mugne og grå på overfladen, så klares problemet med en meget mild sæbevandsafvaskning - og efter tørringen en gang sort skosvarte. Hvis det er modeller med gamle messingobjektiver, så er det faktisk bedst - så vidt muligt - at undgå at gøre noget ved den patina, gammel messing har. Men hvis man vil gøre noget, så er det min erfaring, at en rensning med »rens-let«[®] gør underværker, »det renser, men det ridser ikke«. Efter sådan en omgang, kan det være en god ide med en rigtig original lakering. Opskriften på denne oprindelige lak har jeg for nylig fået af en ældre mand i København.

Messinglak for optiske instrumenter

Hentet fra en bog af Høeg 1888. 16 dele pulver kurcumarod og 0,2 dele Safran overhældes med 170 dele Sperotus, hensesættes i 24 timer under varme, og filtreres. Hærdes derefter på en blanding af 8 dele Drageblod, 8 dele Sandarak, 8 dele Ellemyharpiks og 5 dele Gummugut, samt 7 dele Kornlak, som er stødt sammen med 25 dele knust glas for lettere at opløses. Opløsningen sker ved vandbad, og skal derefter filtreres.

Hvad er dit kæreste øje?

Ja - det er nok det kamera, jeg startede med som amatør i sin tid, selv om der i samlingen også indgår f.eks. Zeiss' 2 øjede spejlrefleks i 24x36 mm fra 1936. Det var forresten det første kamera med indbygget el lysmåler. Af andre »perler«[®] - de opbevares i mit pengeskab for alle eventualitetens skyld - vil jeg nævne min Leica fra 1929, den med compurlukkeren. Det var noget yderst specielt for Leica at have compurlukker, og der er heller ikke fremstillet ret mange af dem.

Den berømte »urleica« som Oscar Barnack lavede 2 stk. af har jeg i kopi.

Pris 3.000 kroner

- Der blev af Leitz fremstillet et mindre antal kopier af den gamle prototype. Kopien er kun for syns skyld - den kan ikke fotografere. Den kostede ca. 700,00 kr. men kan nu slet ikke købes mere. For nylig hørte jeg om et eksemplar, der blev solgt på auktion for 3000 kr.

Har du også gamle film, papir og kemikalier i samlingen?

- Ja, men det er der desværre ikke ret meget af. Jeg har bl.a. en Kodak rullefilm der udløb i 1930. - Selv en gammel filmpakning er man glad for. Problemet er, at den slags bliver smidt væk straks ved forbrug. Jeg er da også så heldig at have lidt af det nu hængangne danske filmmærke »Mercur«. Af gamle pladeæsker er jeg ret velforsynet. De benyttedes ofte til opbevaring af eksponerede/fremkaldte plader. Derved er de blevet bevaret, og fremtræder nu som et værdifuldt supplement til det tekniske udstyr.

- Vi havde i øvrigt tidligere flere pladefabrikker i Danmark.

Findes der også historisk litteratur på dine hylder?

- Det gør der i høj grad, og den slags er jeg yderst interesseret i at få fat på. Det er bl.a. fra disse kilder, man skal hente sin viden. Bl.a. er »The British Journal Photographic Almanac« en helt enestående kilde, og jeg har mange årgange af den stående på hylden. Der findes også nogle få andre undelandske tidsskrifter, jeg abonnerer på.

Kan du mærke, om der er stigende interesse for at samle på gammelt fotoudstyr?

- Ja, det er der i høj grad. Det ses bl.a. af, at der i slutningen af 1975 stiftedes et »Fotohistorisk Selskab« i Danmark. I Norge er startet noget tilsvarende i foråret 1976. Det er, som om tiden er blevet moden til dette netop nu. Der udgives også et fotohistorisk tidsskrift på norsk.

Økonomisk spekulation

- En anden kendsgerning, som viser den stærkt øgede interesse, er den økonomiske spekulation, der er gået i gammelt fotoudstyr. Eksempelvis kan jeg nævne, at der i England har været internationale

auktioner hos Christiés i London i flere år, og nu er de også på vej i Tyskland. På photokina i 1976 var der for første gang en auktion over gammelt fotoudstyr, foruden at der var en tilsvarende ude i byen.

Sælger du af dine gamle ting?

- Absolut nej. Jeg er naturligvis villig til at bytte med en anden samler, hvis man kan blive enig.

Finder man store samlinger som din andre steder i landet?

- Ja, det gør man. Den største samling her i landet er jo nok min, men vi har offentlige samlinger både på Teknisk Museum i Helsingør og i Nationalmuseets magasiner i Brede. Sidstnævnte er utilgængeligt for interesserede, det er simpelthen uregistreret og man er i tvivl om dets fremtid. Jeg har haft lejlighed til at besøge magasinet, og der ligger mange virkelig gode ting, men efter min vurdering alligevel for lidt til et selvstændigt museum.

Permanent udstilling

- På teknisk museum er de allerbedste ting permanent udstillet. Men teknisk museum skal jo tage sig af så mange forskellige ting, at langt størsteparten ligger hængemt i magasiner. For begge disse samlinger gælder det, at man savner faglig og fotohistorisk kendskab og så vel også - ikke mindst i vore tider - at man savner økonomiske midler.

Ville du gerne lave et museum, Løvstad?

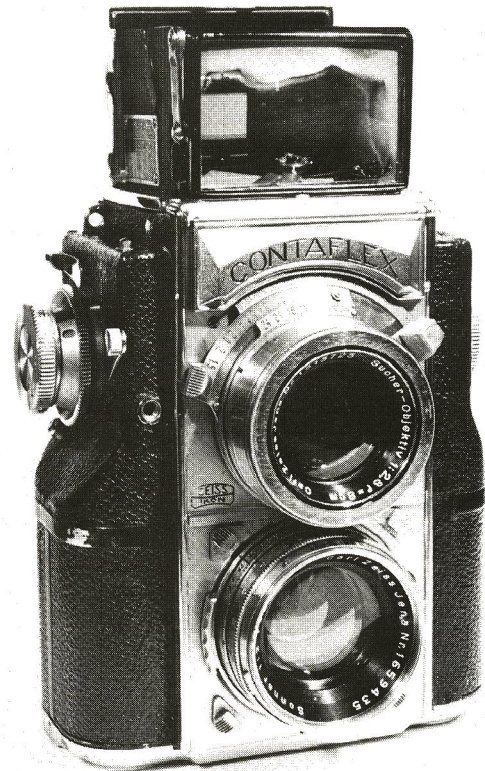
- Ja, det ville jeg da. Det er således, at jeg faktisk hver eneste uge er hernede i mit »depot« med een eller flere nye ting. Jeg kan glæde mig over en meget stor kontaktflade, og mange mig både kendte og ukendte mennesker er særdeles gavmilde.

Usikre planer

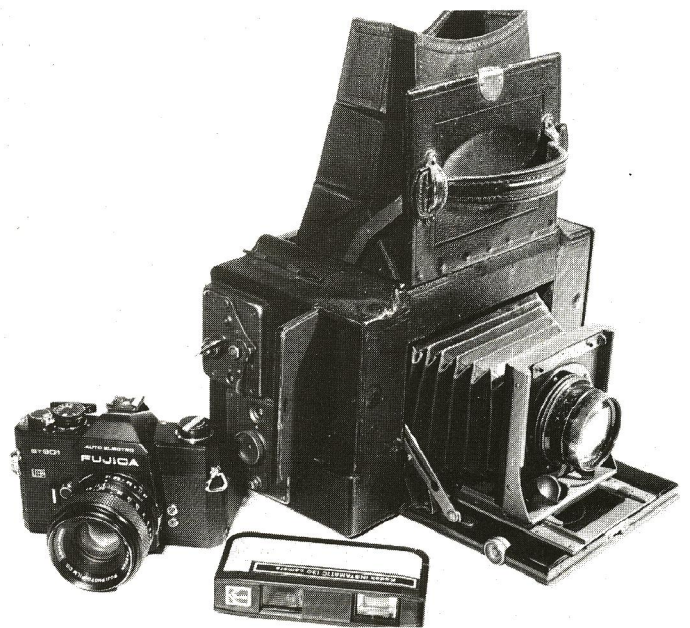
- Naturligvis burde fotografien i sin videste forstand have sit eget museum. Vi er daglig omgivet af og benytter os selv af fotografiske frembringelser på utallige områder, så det er næmest uforståeligt, at vi ikke også her i landet har fået et sådant museum. Jeg har da også visse planer - i hvert fald tanker i baghovedet omkring dette problem. Men det er ikke så ligetil at løse.

Er det afgørende for dig, at dit museum blev i Herning?

- Nej, jeg har ved en tidligere lejlighed sagt, at stedet i

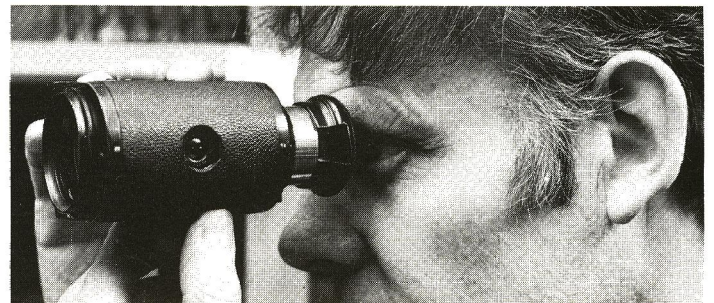

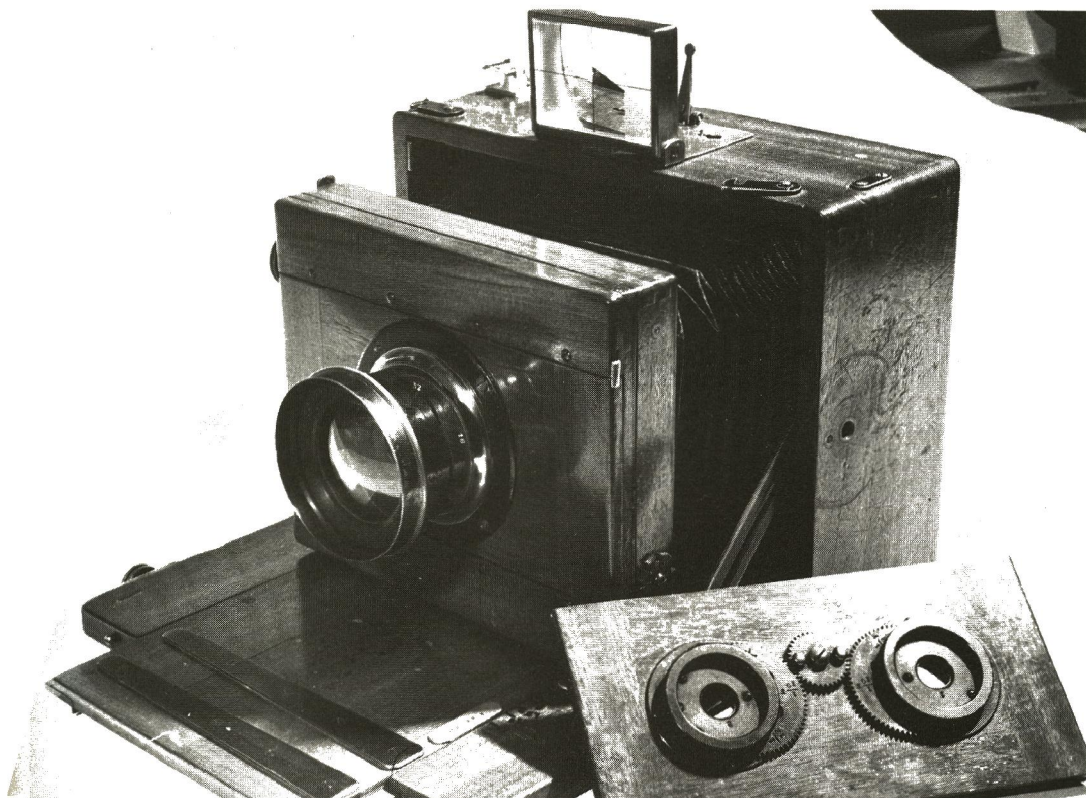
Den 2-øjede Contaflex fra 1935. 30'ernes store bestseller var Leica tæt fulgt af Rolleiflex. Leica var startet i 1925 og gennemgik en hastig udvikling. 1932 tog Zeiss Ikon konkurrencen op med Contax og i 1935 kom så datidens flagskib: Contaflex med bl.a. indbygget elektrisk beslyningsmåler (den første der var forsynet med det.)

Et velvoksnet spejreflexkamera Kodak/Graflex med Tessar optik fra 1920. De 2 moderne kameraer er kun med for at angive størrelsen.

Snyde-kikkerten - kameraet til at fotografere omkring hjørner med. Forsynet med vinkelsøger og iøvrigt beregnet til pladeformat 4x6 cm. Dette er en ARGUS fra 1909. Zeiss Ikon har gentaget spøgen omkring 1926-27 under navnet ERGO-

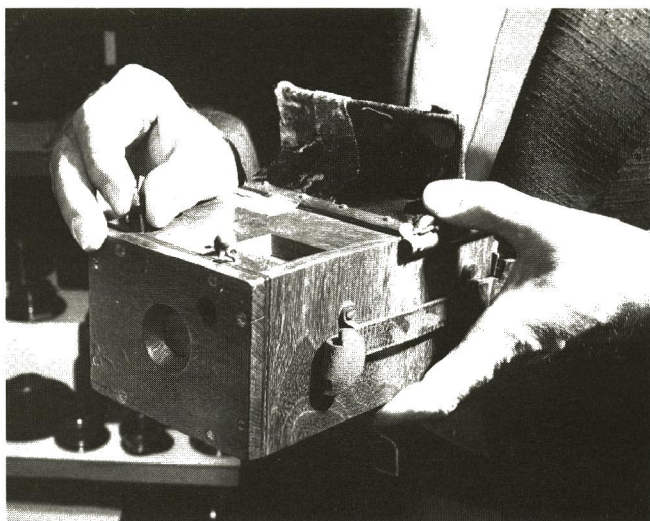

Et »Nellerød« kamera. Eneren, den håndsnille Jens Poul Andersen fra Nellerød i nordsjælland, er et meget interessant kapitel i den lidet omfattende danske produktion af fotografisk udstyr. Alle tingene fra ham er håndfremstillet en for en. Dog normalt ikke objektiverne. Og med undtagelse af de ældste ting, er alt forsynet med numre. I dette kamera er præget »J.P.A. 273« og det er fremstillet i 1904. Løvstad arbejder med en registrering af alt hvad der måtte findes af Nellerød-Andersens Kameraer m.m. Og foreløbig kendes 12-15 forskellige kamerakonstruktioner.

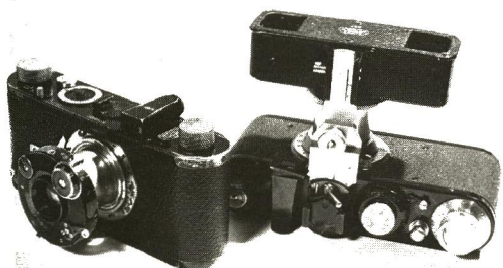

Kodak var tidligt med. Første kamera kom i 1888. Her den prisbillige BROWNIE box fra 1900. Pris een dollar.

Detektiv kamera fra omkring 1885 med pladeformat 6x9. Pladeveksling foregår ved, at den eksponerede plade skydes op i posen, der ses bagtil, og derefter bukses over bag de ueksponerede plader. »Detektiv-kamera« er en betegnelse, der kommer af, at denne kameratype, i modsætning til stativkameraer - frit og uhindret kan bevæges rundt og fotografere alle vegne.

Til venstre Compur Leica - i denne udgave kun fremstillet i 630 eksemplarer. Til højre Standard Leica forsynet med Stereo-forsats - en ret sjælden Leica tilbehørsdel.

Nogenlunde det mindste man kan tænke sig. Japansk Micro kamera med tilhørende rullefilm.

landet for mig ikke kan være afgørende. Men København har f.eks. så mange ting, så det måtte meget gerne være provinsen. Og naturligvis gerne i Herning. Det bliver nok der, hvor lokalespørgsmålet m.m. kan løses. Jeg kan nævne, at jeg f.eks. har en tyk bog med kontakter, og mange af disse har effekter liggende, som de vil overlade mig, når og hvis, der bliver en virkelig officiel samling etableret. Et synspunkt jeg naturligvis kun kan respektere - min samling er jo trods alt privat. Jeg er i sådanne tilfælde tilfreds med at måtte registrere effekterne.

Norsk museum

Min gode ven og samlerkollega Leif Preus i Horten, Norge etablerede i sommeren 1976 et privat fotografisk museum i sin fotoanstalts tidligere bygning. Preus Fotomuseum i den lille sydnorske by ved Oslofjorden er simpelthen en perle, og indeholder en samling af international kvalitet. Jeg råder dog ikke over tilnærmelsesvis de midler, der skal til for at gøre noget tilsvarende. Leif Preus har investeret meget, meget store beløb i dette - et virkeligt prisværdigt initiativ.

Løvstads navn er efterhånden blevet slået meget fast i de senere år. Man har kunnet læse om hans samling i flere ugeblade og aviser, et faktum, der har ført med sig, at gamle fototing fra det ganske land er blevet sendt til Herning. I fagkredse blandt fotografer og fotohandlere er Løvstad særdeles godt kendt. Han er meget glad for deres rundhåndethed, når det gælder, hvad de skal gøre ved gammelt fotoudstyr. Holdningen blandt Løvstads kolleger er den, at når de gamle ting kommer til Herning, så er der faktisk en »officiel« sikkerhed for, at tingene bliver behandlet seriøst.

På sidste års photokina var Løvstad også ved at blive et kendt ansigt, idet han rundt med et pladekamera fra 1912 påsat et Polaroid bagstykke fra 1976 og optog de nydeligste billeder.

Besøgende på messen, der så Løvstad med denne »Old-Timer« i funktion, undrede sig en kende og måtte knibe sig i armen. Det havde vist sig, at der uden nogen form for ændring kunne påsættes et almindeligt Polaroid bagstykke til 4x5" på et gammelt amerikansk pladekamera fra 1912.

Knud Nielsen